

Helyzetgyakorlatok

Az ODE békéscsabai regionális döntőjén induló csapatok többszörösen kellek meglepetést okoztak. A benevezett előadások ékesen bizonyították azt a tételt, miszerint a diákszínjátszók és az ún. profi színházak megítélésében, értékelésében szinte azonos kritériumokat kell alkalmazni. Elnézést a diákszínjátszók munkájában, zsűrizésében évek-évtizedek óta résztvevő kollégáktól közhelyesnek joggal tartható megállapításomért, de számomra mégiscsak ez volt a legfontosabb tapasztalat április első vasárnapján. Hasonló megfontolásokból nem is érdemes tovább fejtegetni e kritériumok mibenlétét, legyen elég annyi, hogy kezdő zsűritagként olyan szempontok alapján beszéltem az előadásokról, amilyen szellemben évek óta gyakorlom a színikritikusi mesterséget.

Azt, hogy nem kell „szakmabelinek” lenni ahhoz, hogy észrevegyük a valódi értékeket, jól mutatta a szegedi Kiss Ferenc Erdészeti Szakközépiskolából érkezett Zseb Színház hosszas éltetése. A Szabó Ágnes vezette trió (Horváth Zsolt, Radics Míra, Vass Csaba) Raymond Queneau hazánkban is közsímt és kedvelt Stílusgyakorlatok című művének színpadi adaptációját adta elő. A hétköznapi és semmitmondó szituációt (a shakespeare-i magasságokat nem ostromló „jelenet”: mindannyiunk számára ismerős lökdösődés a buszon, némi verbális agresszióval párosulva, majd egy újabb, véletlen találkozás az incidens egyik szereplőjével) tucatnyi stílusban, változatos hangszerezéssel adja elő a három szereplő. Amellett, hogy az eredeti szöveg blöffgyanús részeit biztos kézzel kigyomláló dramaturgiai munkát dicsérjük, melynek az ember és gondolkodástípusok eltérő mivoltának bemutatása volt a fő célja, külön meg kell említeni azt az egészen kivételes biztonságot, amivel a három középiskolás mozog a színpadon. Hibátlan tempóban, pontosan kidolgozott átmenetekkel keveredünk át egyik gegből a másikba, miközben néhány jól megválasztott gesztussal, hanghatással vagy kifejezéssel az újabb és újabb világok meglepően pontos rajzát kapjuk – gondolok itt főleg a japán stílusban fogant jelenetre, vagy a parasztlányka apjának szóló élménybeszámolójára. Más szempontból is példászerű az előadás: a kellékek szinte teljes hiánya ahelyett, hogy megnehezítené a játzók dolgát, inkább még felszabadultabb mókázást tesz lehetővé.

A Csabai Színistúdió Berzsián és Dideki című előadása elsősorban, de nem kizárólag Hodu József dramaturgi- rendezői közreműködése miatt említenő. A Lázár Ervin-féle, egymáshoz meglehetősen lazán kapcsolódó mesék-novellák egységes rendbe állnak itt össze, kiegyensúlyozott, lineáris történetben tárva a néző elé a jobblada műfájában egyedülállót alkotó poéta életrajzát. A szimultán térkezelés, Lázár Ervin nyelvi bravúrjainak színpadra való gondos, ám nem szolgalelkű áttünetése, az egyes karakterek lélekrajzának aprólékos kidolgozása, valamint Dideki kutyájának, Ribizlinek bábjátékos eszközökkel történő megjelenítése egytől egyig elismerésre méltó ötlet.

A békéscsabai találkozón nem szerepelt „reménytelen” előadás, ám adódott néhány olyan általános hiba, melyek említése tán okulásul szolgálhat a következő évi találkozóra való felkészülésnek. A „vendégjáték” ténye, vagyis az otthonitól különböző tér több esetben zavaróan hatott, azaz mindig érdemes – akár a kitűzött program csúszását is felvállalva – alaposan bepróbálni az új, ismeretlen helyszínt. A megváltozott tér persze megváltozott hangerőt követel – mind a szereplőktől, mind a zenei bejátszások kezelőitől. A megfontolt dramaturgiai munka, a jelenetek mélyreható, a játzókval közös elemzése is kulcsfontosságú, ahogy az is, hogy a premier előtt akár több külső szemlélőt is meghívjanak egy „főpróbára”, hogy a közös munka során óhatatlanul rögzült hibákat még időben kiküszöbölhessék. Mindenképpen érdemes olyan szöveget választani, majd azon közösen dolgozni, amely témájában és nyelvezetében egyaránt közel áll a játzók életkorához, személyiségéhez. Megjegyzem: a csapatmunka egyetlen esetben sem hagyott maga után kívánnivalót. Minden esetben összeszokott, egymást jól ismerő és a másokra figyelő fiatalok munkáját élvezhettük. Az itt látott csoportok egy hosszú út különböző szakaszain tartózkodnak. Tanáraik felelőssége, hogy kedvüket nem veszítve, lehetőleg minél többen tovább róják közülük azt a kitérőktől és akadályoktól sem mentes utat, amit életkortól és képzettségtől függetlenül színjátszásnak hívunk.

Jászay Tamás